

TAZ2018 staat dit jaar in het teken van 'Nieuwe Rituelen'. Hoe moeten we die "nieuwe rituelen" begrijpen?

We vragen het aan gastcurator van deze editie, Barbara Raes. Hoe heb je je rol als curator ingevuld?

Barbara Raes: "Ik ben uiteraard vertrokken vanuit mijn eigen werk, de praktijk 'Beyond The Spoken' (werkplaats voor niet erkend verlies), waar ik probeer een antwoord te bedenken op de nood aan nieuwe rituelen, vanuit de verbinding met de kunsten. Dat was mijn rode draad en die keert op verschillende manieren en plekken terug in het programma van TAZ, soms expliciet, soms heel subtiel. Er is niet 1 rode draad, maar 5, die elkaar doorkruisen, als een spinnenweb: nieuwe rituelen; de helende kracht van kunst; de plaats van de dood in onze samenleving, verbondenheid en betrokkenheid en tenslotte vieren en liefhebben.

Hoe moeten we ons die "nieuwe rituelen" in het programma van TAZ voorstellen? Geef eens een voorbeeld.

BR: "In de programmatie vind je verschillende vormen van rituelen terug. Ik ben erg blij met de productie 'zon dag kind', een afscheidsritueel voor kinderen tussen 7 en 11, die recent iets of iemand dierbaars verloren. We nemen de kinderen 's nachts mee op een boot en varen 's ochtends voor zonsopgang uit om de zon op te zingen met actrice Karlijn Sileghem en muzikant Frans Grapperhaus. Wat zo uitzonderlijk is aan dit gebeuren is dat het traject een lange voorzorg en nazorg krijgt. TAZ en het paleis engageren zich om hier een duurzaam bestaan aan te geven. Na het festival kan je nog steeds als mecenas het ritueel voor een kindje laten organiseren en we bereiden ook een vormingspakket voor de zorgsector voor, in samenwerking met de provincie West-Vlaanderen."

"Het Huwelijk was een van de lastigste rituelen voor mij, omdat dit het enige ritueel is waar ik met Beyond The Spoken niet rond werk en het dus buiten m'n comfortzone lag. Maar het project van Anyuta Wiazemsky en Kim Snauwaert omarmt en bekritiseert op meerdere lagen alle vragen die we ons vandaag kunnen stellen rond het huwelijk. Wat is een schijnhuwelijk of een verstandshuwelijk? In welke mate kan je de liefde cureren? Wat is naastenliefde? Waar ligt de grens tussen kunst en levenskunst? 'Tussen ons: Het Huwelijk' is een spiegel voor de fluiditeit van hedendaagse gezinsconstellaties, en toont hoe weinig antwoorden we hebben in situaties die breken met de klassieke kerngezinsvorm. Er vindt een echt huwelijksfeest plaats, waarbij het publiek wordt uitgenodigd mee te vieren. Het feest wordt voorafgegaan door een debat over hun huwelijk."

"Ik ben ook blij met 'Rope' van Ief Spincemaille. Het project is eigenlijk niet meer of minder dan een reusachtig lang blauw touw van 196 kilo dat elke dag op een andere plek in Oostende zal liggen, als een uitnodiging om er iets mee te bedenken en te doen. Het is een heel onhandig ding dat z'n primaire functie kwijt is. Je kan er niets mee knopen, maar net daarom maakt het je verbeelding wakker. En wat je ook bedenkt, je kan het niet alleen. Je hebt 11 mensen nodig om het touw volledig op te tillen. Richard Sennet zegt over rituelen: "Rituals happen in the real even if it's only in the imaginary". Rope vraagt om verbeelding. De onmogelijkheid van dat touw maakt alle mogelijkheden wakker.

Een andere rode draad in je werk is ‘verbinding’ of ‘betrokkenheid’.

“Klopt. Ik ben bijvoorbeeld erg benieuwd naar ‘Waar we ook zijn’ van Laura Van Dolron. Ik vond altijd al dat Laura alles veel te goed voor elkaar had. Het kader waarbinnen ze werkt is bijzonder slim en zo helder uitgedacht. Maar zelfs zo’n slim kader kan niet altijd en overal in deze wereld werken. Ik wilde haar graag ontwrichten. Daarom ga ik haar tijdens het festival samen met Steve Arnoudts een drietal keer ontvoeren naar een onbekende plek. Een plek waar ze hun slimme kader afgetoetst krijgen aan de realiteit. Die ontvoeringen moeten resulteren in drie “instant-voorstellingen”, een soort “stand-up filosofie in de tent van het Leopoldpark.”

” Betrokkenheid is ook terug te vinden in heel wat voorstellingen. Lester Arias, die vorig jaar de jongtheaterschrijfprijs won op TAZ, komt dit jaar terug met ‘Toetonne’, een documentaire met en over Oostendenaars, en waarvoor hij bij Oostendenaars thuis ging filmen. Hij maakte er zelfs een zomerhit over, die op TAZ wordt gelanceerd.”

Het valt op dat er heel wat “onvoorspelbare” voorstellingen in het programma zitten, projecten met een onzekere afloop.

“De meest onvoorspelbare is toch wel de “Rechtszaak tegen de dood”. Kunstenaars Eva Knibbe en Bart van de Woestijne klagen de dood aan en beroepen zich daarvoor op artikel II-62 van de Europese Grondwet: “Eenieder heeft recht op leven.” Het is geen gespeelde rechtszaak, maar gewoon een testen van de grenzen van onze verbeelding. Natuurlijk is de dood geen rechtspersoon die je kan aanklagen, maar wat als we dat nu eens wel zouden kunnen? Zouden we dan voor of tegen zijn? Alles loopt volgens de regels van een echte strafrechtelijke procedure, in een echte rechtbank, met een echte aanklager, een echte advocaat, echte getuigen pro en contra. De uitspraak van de rechter en volksjury valt op 4 augustus. “

“Maar het klopt wat je zegt: er zit een grote onvoorspelbaarheid in het programma. Niemand weet niet wat de uitspraak zal zijn van de rechtszaak tegen de dood, hoe het huwelijksfeest afloopt, wat Laura zal bedenken, of er überhaupt iets met het touw van ‘Rope’ gebeuren zal. Dat vraagt wat vertrouwen, maar het maakt het net spannend en boeiend. En als curator en als ploeg van TAZ vraagt het best wat moed. Je moet dus kunnen loslaten en kijken naar wat er gebeurt als je zo’n concepten in het festival dropt. Uiteraard is dat licht provocatief, maar dat houdt ons alleen maar scherp en wakker! Eigenlijk is dat loslaten ook een beetje een afscheidsritueel. Je geeft het over aan de gemeenschap en laat de controle los (glimlach)”.

Je hebt ook veel aandacht voor kleiner, fragieler werk, voor kleine publieksaantallen?

“In ‘Wat (niet)weg is’ van Fien Leysen, schrijft ze een brief aan Jef Colruyt over een tintenkiller die ze in een van zijn winkels kocht. De voorstelling stelt pertinente vragen over verlies en gemis. Hoe lag mag rouw en verdriet duren? Heeft het zin om dingen bij te houden? Het is een multimediale zoektocht naar troost en betekenis.”

“‘Ain’t done much healing’ van Peter Seynaeve is dan objectentheater over verliezen en loslaten. Peter neemt 15 mensen mee in een klein theatraal ritueel, waarin banale objecten een extra dimensie, betekenis krijgen. Het is een ontroerend juweeltje, dat als een afscheidsritueel kan gelezen worden. Kunst kan wijzen naar waar het pijn doet, maar evengoed genezen door te spiegelen en te troosten.”

Afscheid, dood, rituelen, zijn dat niet wat zware thema’s voor een zomerfestival?

“Dat zou ik durven tegenspreken. Het zijn thema’s die gewoon onlosmakelijk deel uitmaken van het leven. Leven met afscheid is makkelijker dan afscheid zien als een breuk in het leven. Ik besef dat het als licht provocatief gezien kan worden om dit in een zomers festival als uitgangspunt te nemen, maar ik zie mijn taak van gastcurator niet als provocator, maar eerder als evocator van de geest. Het uitdagen van de verbeelding. Wat zou de wereld er schraler uitzien mochten we niet af en toe via de kunsten kunnen prikken, prikkelen en helen. Bovendien gaat elk afscheid, in eender welke cultuur, ook gepaard met vieren, met samenzijn, met eten en drinken. We hebben grote rituelen nodig voor het keren van de zon. Dat zullen we dus uiteraard ook doen op TAZ2018.”

Interview voor TAZ, van Bieke Purnelle met Barbara Raes op 25/05/2018.